

บทวิจารณ์หนังสือ
เรื่อง “วิวัฒนาการของแนวคิดพุทธเถรวาทในการอุทิศส่วนกุศลให้แก่
ผู้วายชนม์และบทบาทของวิวัฒนาการในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกา
เขียนโดย Soorakkulame Pematana

จutharat คัมภีร์ภาพ
Jutharat Kampiraphap^๑

๑. บทนำ

บทความเรื่อง “Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and Its Role in Sri Lanka Buddhist Culture” หรือ “วิวัฒนาการของแนวคิดพุทธเถรวาทในการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้วายชนม์ และบทบาทของวิวัฒนาการในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกา” เป็นผลงานของ Soorakkulame Pematana, University of Pittsburgh ได้เขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร Buddhist Studies Review ISSN (online) doi:10.1558/bsrv.v30i1.89 ตีพิมพ์โดย Equinox Publishing Ltd.2013 มีความยาว ๒๔ หน้า ตั้งแต่หน้าที่ ๘๙ ถึงหน้าที่ ๑๑๒^๒

บทความนี้กล่าวถึงแนวคิดการอุทิศส่วนของความดี (merit transference) วิวัฒนาการ ๓ ช่วงของการปฏิบัติของชาวพุทธศรีลังกาในการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล และ อิทธิพลของหลักพุทธธรรมในการอุทิศส่วนบุญ ต่อการใช้ชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมของชาวพุทธศรีลังกา โดยผู้เขียนมุ่งเป้าที่ ๓ ช่วง คือ วิวัฒนาการช่วงที่ ๑ การทำทักขิณา (*dakkhina*) การให้ทานสมบัติ ช่วงที่ ๒ การทำปัตติทานมัย (*pattidana*) การอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น และ ช่วงที่ ๓ การอนุโมทนาบุญ (*punyanumodana*) รวมทั้งผลของการปฏิบัติการอุทิศส่วนบุญที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชาวศรีลังกา

เหตุที่ผู้วิจารณ์สนใจบทความเรื่องนี้ เนื่องจากการอุทิศส่วนบุญเป็นแนวคิดใหญ่ที่ชาวพุทธประพฤติปฏิบัติกัน ซึ่งเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมที่ต่างกัน แม้จะเป็นพุทธชนเดียวกัน ทั้งหลักธรรมคำ

^๑ สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, History of Philosophy Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand, Email: ploy@sawangtextile.com

^๒ Soorakkulame Pematana, *Buddhist Studies Review ISSN (online) BSRV* 30.1 (2013) (Sheffield: Equinox Publishing Ltd.,2013), p.89-112.

สอนและวัฒนธรรมอาจทำให้การตีความและการปฏิบัติรวมทั้งอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและสังคมต่างกันไปบ้าง จึงน่าสนใจที่จะได้ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และแนวคิดคำสอนและผลต่อชาวพุทธศรีลังกาเปรียบเทียบกับแนวคิดและการปฏิบัติของชาวพุทธไทย

๒. เนื้อหาโดยย่อ

บทความเรื่อง “Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and Its Role in Sri Lanka Buddhist Culture” ประกอบด้วยประเด็นเนื้อหา ๖ ประเด็น ดังนี้

ส่วนที่ ๑ บทนำ

ผู้เขียนเน้นในเรื่องแนวคิดและการปฏิบัติในการอุทิศส่วนบุญในพิธีงานศพของชาวพุทธเถรวาทในศรีลังกา เพื่อการส่งผ่านให้ผู้ตายมีชีวิตในภพต่อไปให้เป็นไปอย่างราบรื่น และช่วยให้ญาติของผู้ตายได้ปรับตัวกับสถานะการณ์แห่งการสูญเสีย

โดยการอุทิศกรรมดีหรือคุณความดี (transferring merit) ให้แก่ทั้งผู้ที่กำลังจะตาย (dying ones) และ ผู้ที่ล่วงลับ (departed ones) นี้ เพื่อประโยชน์ทั้งเพื่อการเกิดใหม่ที่ดีกว่า และการไม่ต้องเกิดอีก ญาติผู้ตายจะช่วยให้ผู้ที่กำลังจะตายระลึกถึงความดี (merit) หรือกรรมดี (good karma) ที่ได้กระทำมา และ ปล่อยวางจากสิ่งที่ติดยึดทางโลก กรรมที่ติดตัวผู้ตายไปเป็นสิ่งสำคัญส่งผลต่อการไปเกิดใหม่ ช่วยผู้ที่กำลังจะตายในการนำทางให้อยู่ภาวะจิตที่รู้ตัวที่จะไปสู่ภพภูมิที่ดีกว่า นอกจากนี้ยังมีการนิมนต์พระภิกษุมาสวดให้ผู้กำลังจะตาย เพื่อช่วยให้จิตใจสงบในช่วงสู่ความตาย และ มีการใส่บาตรพระในพิธีนี้

ในเรื่องการอุทิศส่วนแห่งความดี (merit-transference) ความหมายของการอุทิศส่วนแห่งความดีนี้ ผู้เขียนหมายถึง อุทิศส่วนแห่งการกระทำสิ่งที่ดี (good action) ให้กับผู้ตาย เพื่อผลแห่งกรรมดี (karma benefits) ส่งผลต่อผู้ตายให้มีโชคชะตาที่ดีในอนาคตชาติต่อไป และ เป็นความหมายหลักของ ‘บุญ’ (*puṅṅā*) ซึ่งเป็นการอุทิศกรรมดี (merit)

แนวคิดการอุทิศส่วนแห่งความดีที่เน้นบทบาทของผู้ใน (givers’ role) ที่ทำให้เป็นความเชื่อทางวัฒนธรรมและสังคมที่คนที่ยังไม่ตายช่วยญาติผู้ล่วงลับในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ โดยในด้านสังคมยังทำให้เกิดผลในความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับฆราวาส (lay-monastic relationship)

ส่วนที่ ๒ เนื้อหาบทความ

เนื้อหาสามารถแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ได้ ๕ ประเด็น คือ ๑) วิวัฒนาการช่วงแรก การทำทักษิณา (*dakkhinā*) หรือ การให้ทานสมบัติ ๒) วิวัฒนาการช่วงที่สอง การทำปตติทานมัย (*pattidāna*) ซึ่งหมายถึง การอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น ๓) วิวัฒนาการช่วงที่สาม การอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*), *pin anumodan-* และ *pin dīma*) ๔) ผลของการปฏิบัติการอุทิศส่วนบุญตามหลักคำสอนพุทธศาสนาที่ส่งอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวศรีลังกา และ ๕) บทสรุป

หัวข้อที่ ๑ วิวัฒนาการช่วงที่ ๑ ทักษิณา (*dakkhinā*) การให้ทานสมบัติ

ในการทำทักษิณาทาน ในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกาในช่วงแรกนี้ มีเนื้อหาคือเป็นส่วนหนึ่งในพิธีรำลึกถึงผู้วายชนม์ หรือ ในพิธีศพซึ่งปรากฏในวรรณกรรมของพุทธอินเดีย ที่เป็นหน้าที่ของลูกที่ต้องกระทำให้บิดามารดาผู้ล่วงลับ เป็นการให้สิ่งของ (donation) นอกจากนี้ คำว่า ทักษิณา (*dakkhinā*) ยังถูกใช้ดั้งเดิมในบริบทของพราหมณ์ที่กล่าวถึงการให้สิ่งของแก่นักบวชในศาสนาพราหมณ์ อย่างไรก็ตามในบริบทของชาวพุทธในยุคแรกมีการใช้คำนี้ในบริบทของการให้สิ่งของ (donation) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใส่บาตร (alms) หรือ การทำบุญกับพระภิกษุสงฆ์ (*danā*) เพื่อการอุทิศให้กับบิดามารดาผู้ล่วงลับ ส่วนวิธีการอุทิศมิได้กล่าวไว้ชัดเจน และได้มีการกล่าวถึงว่ากระทำเพื่อการอุทิศกรรมดี (karma benefits) เป็นเพียงการกระทำการให้สิ่งของ ให้อาหาร หรือ เครื่องดื่ม หรือ อื่นๆ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อการอุทิศให้แก่บิดามารดาผู้ล่วงลับ

หัวข้อที่ ๒ วิวัฒนาการช่วงที่สอง การทำปตติทานมัย (*pattidāna*) การอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น

ผู้เขียนได้กล่าวถึงเนื้อหาส่วนนี้ว่าเป็นการอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้ล่วงลับ สิ่งที่ดีที่ควรได้รับการสรรเสริญ (meritorious act) ให้แก่ผู้ล่วงลับ เป็นการอุทิศส่วน (share or stake) แห่งความดีที่สำเร็จแล้ว ที่ได้ทำมาแล้ว (past action) ที่แตกต่างจากการให้ทักษิณาทาน (*dakkhinā*) ที่เป็นการกระทำในปัจจุบันกาล (present action) ดังที่พระโพธิสัตว์ได้ให้อาหารแก่ปลาในแม่น้ำ และได้กล่าวว่าหลังจากนั้นพระองค์ได้ทำปตติ (*patti*) ให้แก่เทวดาในแม่น้ำ (river-deity) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ปตติทานมัย แต่อย่างไรก็ตาม ความหมายของ ปตติ (*patti*) ที่เป็นการกระทำในความคิดของตนที่ตั้งจิตอุทิศส่วนแห่งความดีให้ผู้อื่นนั้น มีแนวคิดใกล้เคียงและพัฒนามาเป็นแนวคิดการอุทิศความดี (merit transference) หรือ บุญ (*puñña/punya*) ซึ่งได้พัฒนามาสู่ช่วงที่ ๓ ของแนวคิดการอุทิศความดีด้วยการอนุโมทนาบุญ

หัวข้อที่ ๓ วิวัฒนาการช่วงที่สาม การอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*), *pin anumodan* และ *pin dīma*)

เนื้อหาส่วนนี้ ผู้เขียนกล่าวถึงแนวคิดการปฏิบัติในการอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*) นี้ มีความหมายทั้งชื่นชมยินดีในการทำความดีของผู้อื่น และการให้ความดีของตนแก่ผู้อื่น (*pin anumodan karanav*) และ ยังรวมถึงการเป็นผู้รับผลบุญนั้น (*pin anumodan venava*) และการให้ความดีแก่ผู้ล่วงลับที่เป็นบรรพบุรุษ คำว่าอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*) ในศรีลังกาที่ใช้ร่วมกับ ๒ คำหลัง คือ *pin anumodan-* และ *pin dīma* เป็นคำสิงหล (Sinhala) ไม่ปรากฏในคำศัพท์บาลี คำสิงหล *pin dīma* นี้ ยังมีความหมายถึง การอุทิศส่วนแห่งความดีให้ทั้งกับผู้ล่วงลับและเทพเทวดาด้วย (*divine beings*) การที่พระสงฆ์ช่วยส่งความดีที่มีผู้ทำให้แก่ญาติผู้ล่วงลับด้วยการเทศน์และสวดมนต์นี้ เทพเทวดาสามารถอนุโมทนาบุญได้ด้วย ในพิธีศพของพุทธเถรวาท พระจะสวดบทการอุทิศส่วนบุญ (*punyānumodanā-gatha*) และเป็นที่เข้าใจอย่างกว้างขวางว่าเป็นการสวดอุทิศความดี (*merit or punya*) ให้กับผู้ล่วงลับ เป็นการแสดงความยินดี (*pleased*) หรือ ความชื่นชมยินดี (*rejoice*) อนุโมทนา (*ānumodati*) ในการให้ความดีของผู้อื่น

หัวข้อที่ ๔ ผลของการปฏิบัติการอุทิศส่วนบุญตามหลักคำสอนพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวศรีลังกา

ในการอุทิศคุณความดี (merit-transference) ให้กับผู้ล่วงลับนี้เป็นกลไกที่นำสนใจในการทำให้เกิดความเชื่อในท้องถิ่นและการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา เนื่องจากในวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ (*supernatural beings*) ซึ่งทั้งเป็นประโยชน์และอันตราย การอุทิศส่วนกุศล จึงเป็นทักษะที่เป็นข้อผูกพันของสมาชิกครอบครัวที่ยังมีชีวิตอยู่ ต่อผู้ล่วงลับ ซึ่งทำให้ครอบครัวได้มารวมกันและกลายเป็นสิ่งสำคัญของกิจกรรมของครอบครัว ทำให้เกิดประเพณีการทำบุญประจำปีแก่ผู้ล่วงลับ และ ทำให้ในปัจจุบันที่ครอบครัวเป็นครอบครัวแบบขยาย (*extended family*) เกิดการรวมตัวกัน (*united*) ในสังคมสมัยใหม่นี้ (*modernizing society*) มีการเดินทางจากที่ต่าง ๆ จากสถานที่ทำงาน หรือ จากการแต่งงานที่แยกตัวออกไปกลับมายังครอบครัวเดิม เพื่อร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดา หรือ ผู้ที่ล่วงลับที่อายุมากกว่าในครอบครัว (*other elders*) นอกจากนี้ยังพบว่าในเทศกาลปีใหม่ งานแต่งงาน พิธีการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับก็มีการนำมาทำด้วยเช่นกัน จึงเป็นการส่งที่มีบทบาทที่สำคัญ เป็นผลให้เกิดการผูกพันและช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวชาวพุทธศรีลังกา

หัวข้อที่ ๕ “บทสรุป”

วิวัฒนาการในการอุทิศส่วนกุศลของชาวพุทธศรีลังกา จึงแบ่งได้เป็น ๓ ช่วง และ อิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่ส่งผลต่อประเพณีวัฒนธรรมชาวพุทธศรีลังกา ผู้เขียนได้สรุปว่า “การแบ่งช่วงวิวัฒนาการของการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลออกเป็น ๓ ช่วง โดยเฉพาะการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล (merit transference) ให้แก่ผู้ล่วงลับ ที่เป็นที่การปฏิบัติ อย่างกว้างขวาง ความเข้าใจในการแบ่งเป็นแต่ละแนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับภาระประสงค์ในการช่วยผู้ ที่ล่วงลับ ซึ่งเป็นการตีความหลักคำสอนพุทธศาสนาในเชิงประวัติศาสตร์

คำว่า ‘บุญ’ (*punya*) นี้ผู้เขียนหมายถึงผลของ ‘การกระทำสิ่งที่ดี’ (good deeds) ที่ ส่งผลถึงสิ่งที่เกิดตามมาที่ดี และผู้ทำบุญจะนำพาให้ไปเกิดในสวรรค์ ส่วนกุศล (*kusala*) ที่ ปรากฏในคัมภีร์พุทธพจน์ (*Pali cannon*) นำไปสู่พระนิพพาน (*Nibbāna*) การการอุทิศส่วนแห่ง ความดี (merit transference) หรือ ที่ในปัจจุบันใช้กันทั่วไปว่า อนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*) ให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ เป็นวิวัฒนาการจาก ๒ ช่วงแรก คือ ทักขิณา (*dakḥiṇā*) และ ปัตติทานมัย (*pattidāna*) ซึ่งโดยทั่วไปเข้าใจว่าคล้ายกับการอุทิศส่วนแห่ง กรรมดี แต่แตกต่างกันอย่างมาก

๓. หลักการ แนวคิด และ ทฤษฎี

หลักการและแนวคิดที่ผู้วิจารณ์ใช้ในการเขียนบทความนี้ มีดังนี้ เกี่ยวกับการทำ ทักขิณา (*dakḥiṇā*) หรือ การให้ทานสมบัติ ผู้วิจารณ์ใช้ตามหลักการและแนวคิดของพุทธเถร วาทไทย ที่การทำทานเป็นไปเพื่อผลด้วย ดังคำจำกัดความของคำว่าทักขิณา หรือ ทักขิณา ที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ไว้ว่า หมายถึง ทานที่ถวายเพื่อผลอันเจริญ, ของทำบุญ^๓

ในการเรื่องการทำปัตติทานมัย (*pattidāna*) อยู่บนหลักการอุทิศบุญให้แก่ผู้ล่วงลับ ตามแนวคิดของ ปัตติทานมัย จากความหมายในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ หมวดปัตติทานมัย-ปาจาตีย์ หมายถึง บุญสำเร็จด้วยการให้ส่วนบุญ, ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วน แห่งความดีให้แก่ผู้อื่น (ข้อ ๖ ในกิริยาวัตถุ ๑๐)^๔ การอุทิศส่วนบุญเป็นสิ่งสำคัญทางจิตใจของผู้ อุทิศให้แก่ผู้กำลังจะล่วงลับ หรือ ผู้ล่วงลับแล้ว เพื่อผลแก่ผู้ล่วงลับในการได้รับส่วนแห่งกรรมดี เพื่อสิ่งที่ดีขึ้น

ในส่วนเกี่ยวกับการอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น และ เกี่ยวกับการอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*) การทำอุทิศบุญกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ (*merit transference*) ที่ผู้วิจารณ์นำ

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗, หน้า ๙๑.

^๔ ธรรมะไทย. www.dhammadownload.com, buddhistdic > fish166. [ออนไลน์]. [๑๗ มี.ค. ๖๖].

หลักการอุทิศส่วนกุศลตั้งเรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : เปรตกลายเป็นเทวดาเพราะได้ส่วนบุญ^๕
จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในส่วนของอิทธิพลของวิวัฒนาการของการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลนั้น อยู่บนหลักการของคำสอนพระพุทธองค์ที่ว่า ในการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนพระพุทธองค์ในเรื่องการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับนั้น เป็นการทำความดี ฉะนั้นการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ฉะนั้น การทำความดีใดๆ กรรมดีนั้นย่อมส่งผลดีเสมอ

๔. บริบทของบทความ

บทความเรื่อง “Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and Its Role in Sri Lanka Buddhist Culture” หรือ “วิวัฒนาการของแนวคิดพุทธเถรวาทในการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้วายชนม์และบทบาทของวิวัฒนาการในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกา” นี้ มีบริบทเป็นแนวทางการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ที่มีแนวคิดวิวัฒนาการตั้งแต่ในช่วงเริ่มแรกของพุทธกาล ช่วงที่ ๑ การทำทักษิณา (*dakkhiṇā*) การให้ทานสมบัติ ช่วงต่อมา การทำปัติทานมัย (*pattidāna*) การอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น และ ช่วงต่อจากนั้นมาถึงปัจจุบัน เป็นการอนุโมทนาบุญ (*puṇyānumodanā*) ที่ตั้งในการให้ความดีของตนเองแก่ผู้อื่นซึ่งรวมถึงให้แก่เทพเทวา, การชื่นชมยินดีในการอุทิศให้ของผู้อื่น และการเป็นผู้รับผลบุญนั้นด้วย และ สุดท้ายเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทของวิวัฒนาการการอุทิศส่วนบุญที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวศรีลังกาที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกครอบครัวเพื่อการทำบุญอุทิศส่วนกุศล ทำให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง หลักธรรมในเรื่องการอุทิศส่วนกุศลที่ส่งผลดีต่อจิตใจของผู้ให้ ที่เชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่และผู้ล่วงลับไปแล้ว ก่อให้เกิดลักษณะบุคคลที่มีความกตัญญู ซึ่งเป็นผลดีในแนวคิดในการดำเนินชีวิตอื่นๆ ในทางที่ดีต่อไป รวมทั้งหลักพุทธธรรมยังทำให้คนท้องถิ่นหันมายึดหลักธรรมคำสอนมากกว่าเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ (supernatural beliefs) ที่อาจส่งผลอันตรายได้

๕. บทวิจารณ์

การวิจารณ์บทความเรื่อง “Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and Its Role in Sri Lanka Buddhist Culture” หรือ “วิวัฒนาการของแนวคิดพุทธเถรวาทในการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้วายชนม์ และบทบาทของ

^๕พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๓๙ ข้อ หน้า ๒๘๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

วิวัฒนาการในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกา” ผู้วิจารณ์ไม่มีเจตนาวิจารณ์เพื่อให้เกิดความเสียหายของเนื้อความแห่งบทความ แต่หวังเพื่อให้เติมเต็มเนื้อความหรือเพื่อเสริมเนื้อความของผลงานให้เด่นชัดมากขึ้น มีประเด็นอยู่ ๒ ประเด็น คือ ประเด็นที่เห็นด้วย และ ประเด็นที่เห็นต่าง ดังนี้

ประเด็นที่เห็นด้วย

๑) บทคัดย่อ (หน้า ๘๙)

ผู้วิจารณ์ได้อ่านบทคัดย่อ เห็นประเด็นว่าโครงเรื่องของบทความนี้เป็นบทความมีโครงสร้างบทคัดย่อที่ติดตามโครงสร้างการเขียนบทคัดย่อ ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความว่าเป็นเรื่องของวิวัฒนาการของแนวคิดการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลของพุทธเถรวาทศรีลังกา ที่มีการนำเสนอสิ่งเกิดขึ้นและสิ่งที่ค้นพบ และ เป็นการนำเสนอในเชิงประวัติศาสตร์ความเป็นมา ที่พบว่าสามารถแบ่งได้เป็นสามช่วงในการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล (merit transference) ให้แก่ผู้ล่วงลับ และแนวคิดที่กล่าวถึงในบทความนี้ ได้อ้างอิงหลักคำสอนพระพุทธศาสนา ที่ผู้วิจารณ์เห็นด้วยในประเด็นวิวัฒนาการช่วงที่สอง เป็นการทำปตติทานมัย (Pattidāna) ซึ่งเป็นการอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น โดยผู้เขียนอธิบายว่าเป็นการกระทำซึ่งสิ่งที่ดีที่ควรได้รับการสรรเสริญ’ (meritorious act) ให้แก่ผู้ล่วงลับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของปตติทานมัย ว่าบุญสำเร็จด้วยการให้ส่วนบุญ, การทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น (ข้อ ๖ ในกิริยาวัตถุ ๑๐)

ผู้วิจารณ์ยังเห็นด้วยในประเด็นวิวัฒนาการช่วงที่สาม ที่พุทธเถรวาทศรีลังกามีแนวคิดการปฏิบัติในการอนุโมทนาส่วนบุญ (punyānumodanā/ pin anumodan-/ pin dīma) ว่าเป็น “การอุทิศให้ซึ่งกรรมดีที่มี” (merit) ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจารณ์นำหลักการอุทิศส่วนกุศลดังเรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : เปรตกลายเป็นเทวดาเพราะได้ส่วนบุญ^๖ จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่พุทธศรีลังกาตีความตามคำสอนตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าอธิบายในส่วนของหัวข้อได้ครบถ้วน พร้อมทั้งผลของการปฏิบัติที่มีการเชื่อมโยงแนวคิดในช่วงที่สามกับสิ่งที่ถูกสังคมดูดซับเข้าไปในวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวศรีลังกาและอธิบายผลของการปฏิบัติการอุทิศส่วนกุศลด้วยกรรมดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเป็นการทำความดี ผลกรรมดีย่อมตอบแทน ซึ่งเป็นหลักตามพระพุทธศาสนา ที่ในทางปฏิบัติ การกลับมารวมตัวกันของสมาชิกครอบครัวของชาวพุทธศรีลังกาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติของผู้ล่วงลับ ยังทำให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้รับผลในทางจิตวิทยาที่ดีต่อคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติ ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม อันทำให้ทั้งสถาบันเล็กคือสถาบันครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวแบบขยาย (expanded family) และ สถาบันที่ใหญ่ขึ้นมาคือสังคมเกิดความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งเป็นจุดเด่นของบทคัดย่อ ที่ทำให้ข้อเขียนนี้มีความร่วมสมัย

^๖ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๓๙ ข้อ หน้า ๒๘๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

๒) บทนำ (หน้า ๙๐-๙๑)

ผู้วิจารณ์อ่านประเด็นในเรื่องแนวคิดของชาวพุทธเรื่องนี้ ที่อยู่บนพื้นฐานคำสอนทางพุทธศาสนาในเรื่องกรรม (karma) และ การเกิดใหม่ (rebirth) เห็นด้วยกับการอธิบายตามคำสอนพระพุทธองค์ ว่าชีวิตทั้งหลาย (all beings) เกิดแล้วตาย และ ตายแล้วเกิด วนเวียนในภพภูมิต่างๆ (realm) ตามกรรม จนกว่าจะถึงซึ่งพระนิพพาน (Nibbana) ฉะนั้น การอุทิศส่วนแห่งกรรมดีให้แก่ผู้กำลังจะตาย (dying ones) จะช่วยภาวะหลังการตาย (postmortem) ของผู้ตายที่ได้รับส่วนบุญให้ได้มีภาวะที่ดีขึ้น อีกทั้งประเด็นการช่วยชี้นำผู้ที่กำลังจะตาย (dying person) ให้รู้ตัว (consciousness) ในการกำหนดตนให้อยู่ในสภาวะจิตที่จะไปสู่การเกิดใหม่ที่ตนพึงประสงค์มากกว่าในชาติภพที่แล้ว เป็นช่วงที่สำคัญที่ตัดสินชาติภพต่อไปตามกรรม

ชาวพุทธศรีลังการมีการใส่บาตรพระ (alms giving) ในช่วงก่อนการเสียชีวิต ซึ่งเป็นการทำทักษิณาทาน (*dakkhina*) ซึ่งในวิวัฒนาการช่วงต่อมาทำร่วมกับปัตติทานมัย (*pattidāna*) อุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้กำลังจะตาย หรือ ผู้ล่วงลับแล้ว ซึ่งเป็นการอุทิศส่วนบุญ (merit transference) ชาวไทยพุทธมีการปฏิบัติในการช่วยให้ผู้ที่กำลังจะตายนี้ถึงกรรมดี (good actions) ของตนที่ได้กระทำมา และมีให้ติดยึดกับสิ่งต่างๆทางโลกเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจมีการนิมนต์พระสงฆ์มาในช่วงของการตายด้วย แม้อาจไม่เคร่งครัดเช่นในศรีลังกา เพื่อสวดและเทศน์แนะนำแนวทางช่วยให้ผู้นั้นมีจิตใจที่สงบและช่วยนำจิตให้ระลึกถึงกรรมดีที่กระทำมาในช่วงก่อนการตาย เพื่อไปสู่ภพภูมิที่ดี

๓) เนื้อหาบทความ

๑) ปัตติทานมัย (*pattidāna*) (หน้า ๙๕, ๙๘)

ผู้วิจารณ์เห็นด้วยกับประเด็นปัตติทานมัย ในการอุทิศส่วนของการกระทำความดี (good deeds) ซึ่งเป็นผลสำเร็จของการทำความดี (karma benefits) อันทำให้เกิดกรรมดีแก่ตน (good karma) ให้ผู้ล่วงลับ โดยให้หรือแบ่งอุทิศกรรมให้กรรมดี (sharing/giving merits) จากผู้ที่ยังมีชีวิต^๗ เป็นแนวคิดที่คล้ายกันกับแนวคิดพุทธเถรวาทไทย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการอุทิศบุญให้แก่ผู้ล่วงลับ ตามแนวคิดของ ปัตติทานมัย จากความหมายในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ หมวดปัตติทานมัย-ปาจาตีย์ หมายถึง บุญสำเร็จด้วยการให้ส่วนบุญ, ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น (ข้อ ๖ ในกิริยาวัตถุ ๑๐)^๘ การอุทิศส่วนบุญเป็นสิ่งสำคัญทางจิตใจของผู้ทิศให้แก่ผู้กำลังจะล่วงลับ หรือ ผู้ล่วงลับแล้ว เพื่อผลแก่ผู้ล่วงลับในการได้รับ

^๗ อ่างแก้ว

^๘ ธรรมะไทย. www.dhammathai.org, buddhistdic > fish166. [ออนไลน์]. [๑๗ มี.ค. ๖๖].

ส่วนแห่งกรรมดีเพื่อสิ่งที่ดีขึ้น อีกทั้งในแนวคิดปตติทานมัยนี้ มิได้หมายความว่าทำให้บุญของผู้
อุทิศลดลงหรือ หดสิ้นไป แต่กลับจะทำให้บุญเพิ่มมากขึ้นอีก เพราะเป็นบุญที่เกิดจากการ
“อุทิศบุญ” หรือ “ปตติทานมัย” ดังที่อ้างอิงได้เปรียบเหมือนเราจุดประทีปโคมไฟแล้วส่งต่อความ
สว่างนี้ไปยังโคมไฟดวงอื่น ๆ นอกจากประทีปของเรา จะไม่ดับลงหรือสูญเสียความสว่างแล้ว
ความสว่างไสวกลับมีมากขึ้น ฉะนั้นใครก็ตาม การอุทิศบุญหรือการแบ่งส่วนบุญส่วนกุศลให้กับ
ผู้ตายจะทำให้บุญในตัวของเรา มีมากขึ้น

ฉะนั้น ในการทำปตติทานมัย หรือการแบ่งปันส่วนแห่งบุญกุศล หรือ การอุทิศบุญกุศล
ที่ได้ทำมาแล้วให้แก่ผู้อื่น จึงเป็นการทำบุญด้วยการแบ่งปันบุญกุศลให้แก่ผู้อื่นนั้น จึงสามารถ
อุทิศให้ได้กับทั้งผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ผู้ที่กำลังจะล่วงลับ และ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

๒) การอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*, *pin anumodan-* และ *pin dīma*) (หน้า ๙๙,๑๐๑)

ตามที่ผู้วิจารณ์ได้อ่านมา มีความเห็นด้วยกับประเด็นแนวคิดการปฏิบัติในการ
อนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*) หรือ การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล (merit transference) นี้
บนหลักการตั้งเรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก : เปรตกลายเป็นเทวดาเพราะได้ส่วนบุญ^๔ ที่เมื่อ
สิ้นสุดคำอุทิศส่วนกุศล ผุ่งเปรตเหล่านั้นก็หลุดพ้นจากความหิวกระหายและความทุกข์ทรมาน ที่มี
มาตลอดกาลนาน กระแสบุญได้บันดาลให้มีสภาพร่างกายที่ผ่องใสเป็นสุข ดังที่พระบรมศาสดา
ทรงกล่าวอนุโมทนา ให้เถลาคว่า “การทำบุญเพื่ออุทิศผลบุญแก่เปรตนั้น ชื่อว่าเป็นการบูชาญาติ
อย่างยิ่ง” ดังนั้นเราจึงต้องทำบุญ อุทิศบุญ” ให้ผู้ล่วงลับอยู่เสมอ ไม่ว่าหมู่ญาติเหล่านั้นจะอยู่ใน
สุคติหรือทุคติภูมิก็ล้วนแต่จำเป็นต้องใช้บุญทั้งสิ้น เปรียบได้กับมนุษย์ในโลกที่ต้องอาศัยทรัพย์สิน
เงินทองในการเลี้ยงชีพนั่นเอง การอุทิศส่วนบุญ ที่ผู้เขียนกล่าวถึง มีความหมายทั้งชื่นชมยินดีใน
การทำกรรมดีของผู้อื่น และ การให้ความดีของตนแก่ผู้อื่น (*pin anumodan karanav*) และ ยัง
รวมถึงการเป็นผู้รับผลบุญนั้น (*pin anumodan venava*) และ การให้ความดีแก่ผู้ล่วงลับที่เป็น
บรรพบุรุษ และเทพเทวียังสามารถอนุโมทนาบุญด้วย (*divine beings*) โดยที่การที่พระสงฆ์
เป็นผู้ช่วยส่งความดีที่มีผู้ทำให้แก่ญาติผู้ล่วงลับด้วยการเทศน์และสวดมนต์นี้ ดังที่ในบทความ มี
การใช้คำว่าอนุโมทนาบุญ (*punyānumodanā*) ร่วมกับ ๒ คำหลัง คือ *pin anumodan-* และ
pin dīma เป็นคำสิงหล (Sinhala) ไม่ปรากฏในคำศัพท์บาลี คำสิงหล *pin dīma* นี้และเป็น
เข้าใจอย่างกว้างขวางว่า การอุทิศส่วนแห่งความดี (merit-transference) ให้แก่ผู้วายชนม์ของ
ชาวพุทธศรีลังกา เป็นการอุทิศให้ความดีหรือกรรมดีให้ผู้อื่น (giving/transferring of one's
merit to someone else) ที่พัฒนาแนวคิดมาจากในช่วงแรกในการทำทักษิณาทานของชาว
พุทธศรีลังกา ที่มีวัฒนธรรม เช่น การใส่บาตรแด่พระภิกษุสงฆ์เพื่อให้ผู้ที่กำลังจะตาย หรือ ผู้ที่

^๔มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เล่มที่ ๓๙ ข้อ หน้า ๒๘๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ล่องลับไปแล้ว และแนวคิดปัตติ (*patti*) ที่เป็นการอุทิศส่วนแห่งความดีที่ได้ทำสำเร็จแล้วให้กับผู้อื่นผู้วิจารณ์เห็นด้วยกับผู้เขียนประเด็นวิวัฒนาการในช่วงที่ ๓ ว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่ยิ่งใหญ่กว่าทั้งสองช่วงแรก เพราะเป็นแนวคิดในการอุทิศบุญ หรือ การอุทิศส่วนแห่งกรรมดีให้ผู้อื่น (*punyānumodanā/pin anumodan-/pin dīma*) ซึ่งตรงกับความเชื่อของชาวไทยพุทธ อย่างไรก็ตามการสร้างกรรมดีในขณะที่มีชีวิต เพื่อสภาวะหลังความตาย (*postmortem*) จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ เพราะสามารถทำได้ด้วยตนเอง

๓) การอุทิศส่วนกุศลที่ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในสถาบันครอบครัว (หน้า ๑๐๖-๑๐๗)

ผู้วิจารณ์อ่านประเด็นในเรื่องประเพณีของชาวพุทธศรีลังกาในการทำทักษิณาทาน ปัตติทานมัย และการอุทิศความดี ในพิธีศพ หรือ ในการทำบุญครบรอบวันเสียชีวิต หรือ ในงานสำคัญทางศาสนา และวันงานมงคลต่างๆ เช่น ในพิธีแต่งงาน เห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ร่วมสมัย (*contemporary practice*) ที่ส่งอิทธิพลต่อบริบทอื่นทางสังคมและวัฒนธรรมของศรีลังกา บนหลักคำสอนพระพุทธองค์ที่ว่า การทำกรรมดีใด กรรมดีนั้นๆ ย่อมส่งผลดีเสมอ

ผู้วิจารณ์เห็นว่าแนวคิดและการปฏิบัติในการอุทิศส่วนบุญและกรรมดีนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงงานศพที่มีการทุกข์เศร้าเสียใจไปเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่จากไป อีกทั้งยังช่วยเติมเต็มความต้องการของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งในทางจิตวิทยาเป็นสิ่งที่ประสบความสำเร็จในการที่จะช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ยังมีชีวิตอยู่และผู้ล่วงลับให้คงไว้ในรูปแบบบางรูปแบบ การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้ความเชื่อของท้องถิ่นค่อยๆ ถูกดูดซึมด้วยความเชื่อทางพุทธศาสนา และกลายเป็นมีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางสังคมในการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในสถาบันครอบครัวว่า หรือ แม้แต่มีการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับก็ยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะกตัญญู และ สร้างให้เป็นผู้ที่มีลักษณะของการรักษาสายสัมพันธ์กับผู้อื่นไว้อีกด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจารณ์ยังเห็นด้วยในประเด็นเรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฆราวาสและวัด (*lay-monastic relationship*) ซึ่งในการอุทิศส่วนแห่งความดี หรือ ส่วนบุญนี้ ในทางปฏิบัติสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีพระภิกษุเกี่ยวข้อง และเห็นด้วยต่อมาว่าในเชิงประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนค้นพบในยุคพุทธกาลเริ่มแรก พระสงฆ์ไม่สามารถแยกออกได้จากการอุทิศส่วนแห่งความดีนี้ ด้วยเหตุที่พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูงและบริสุทธิ์กว่าฆราวาส จึงเป็นผู้ที่ส่งผ่านการอุทิศส่วนบุญโดยการสวดบทของพระพุทธองค์ ให้กับผู้ล่วงลับ และ พระภิกษุสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญในพิธีศพหรือพิธีระลึกถึงผู้วายชนม์ในการอุทิศส่วนบุญ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างฆราวาส-วัดยังประโยชน์ได้ดี มีสิ่งยึดเหนี่ยว ทางด้านจิตใจ ช่วยขัดเกลาให้มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวไทยพุทธก็ประพฤติปฏิบัติด้วยความเชื่อที่คล้ายกัน และ ยังผลที่ดีเช่นเดียวกัน

๒) ประเด็นที่เห็นต่าง

๑) บทนำ (หน้า ๙๐)

ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วย ในส่วนโครงสร้างของบทนำ ที่ผู้เขียนได้เริ่มต้นเขียนถึงประเพณีการจัดงานศพ และโยงมาถึงการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับในงานศพ ซึ่งควรจะกล่าวถึงตามลำดับของวิวัฒนาการในช่วงต่าง ๆ ของการอุทิศส่วนกุศล กล่าวถึงการที่ผู้ที่มีชีวิตหรือญาติช่วยชื้อบอกทางให้ผู้ที่กำลังจะตายนึกถึงกรรมดีของตนเพื่อไปสู่ภพภูมิหน้าที่ดีขึ้นกว่าเดิม

๒) เนื้อหาบทความ

๑) เรื่องการทำทักษิณา (dakkhiṇā) (หน้า ๙๒-๙๓)

ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดวิธีปฏิบัติในวิวัฒนาการช่วงแรก เรื่องการทำทักษิณาที่ผู้เขียนกล่าวว่าแนวคิดการอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้ล่วงลับในช่วงแรกนี้ เป็นการทำความทาน การทำทาน (dāna) ให้บิดามารดาผู้ล่วงลับ หรือให้กับผู้ที่มีอายุมากกว่าในครอบครัวที่ล่วงลับ โดยมีได้กล่าวถึงผลแห่งกรรมดีของ ‘ผู้ให้’ จากการทำความอย่างใด เน้นที่การทำทานเท่านั้น (act of donation) ซึ่งเป็นการเห็นต่าง ที่สอดคล้องกับหลักการทำความทักษิณา (dakkhiṇā) หรือ การให้ทานสมบัติ ที่ผู้วิจารณ์ใช้ตามหลักการและแนวคิดของพระธรรมปิฎก ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์^{๑๐} ที่กล่าวว่า การทำทานเป็นไปเพื่อผล^{๑๑} เพราะทักษิณา (dakkhiṇā) หรือ การให้ทานสมบัตินี้ เป็นการให้สิ่งของ (donation) ในการใส่บาตร (alms) การทำบุญกับพระภิกษุสงฆ์ (dana) โดยการใส่บาตรให้พระภิกษุที่นิมนต์มาสดให้ผู้กำลังจะตาย หรือ การทำความทักษิณาในงานศพ เพื่อการอุทิศให้กับบิดามารดาผู้ล่วงลับหรือญาติ และ ผู้อื่นที่ล่วงลับ แม้ผู้อุทิศให้เป็นพระภิกษุเป็นผู้มีศีล และ คุณธรรมที่สูงกว่าฆราวาส และเป็นการที่ผู้ที่ส่งบุญที่เราอุทิศได้ดีกว่า เป็นเพียงแม้จะเป็นการให้อาหาร หรือ เครื่องดื่ม หรือ อื่นๆ แต่ในวิวัฒนาการช่วงนี้ มิได้กล่าวถึงผลการกระทำเพื่อการอุทิศกรรมดี (karma benefits)

อีกทั้ง ในเรื่องวันในการทำทักษิณานี้ นอกจากชาวพุทธศรีลังกาได้การทำทักษิณาในช่วงการตาย ในพิธีศพ และ วันครบรอบการเสียชีวิตของผู้ล่วงลับแล้ว ยังมีการทำในพิธีมงคล เช่น พิธีแต่งงาน และ งานมงคลอื่นๆ ในการทำบุญครบรอบวันเสียชีวิต ที่ผู้ล่วงลับจะได้รับส่วนบุญอันส่งผลต่อเขาเหล่านั้นได้ ในประเด็นนี้ผู้วิจารณ์มีความเห็นต่างเรื่องวันที่อุทิศส่วนกุศลว่า ยังมีวันดังนี้ที่ควรทำความทักษิณาไปให้ผู้ล่วงลับด้วย ดังที่ชาวไทยพุทธทำ ในช่วง ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วันแรกหลังการเสียชีวิต และ วันพระ ขึ้น ๘ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แรม ๘ ค่ำ และ แรม ๑๕ ค่ำ

^{๑๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗, หน้า ๙๑.

^{๑๑} อ่างแล้ว.

หรือ เดือนแรมขาด เรียกว่าแรม ๑๔ ค่ำ โดยเฉพาะวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ถือเป็นวันพระใหญ่ ซึ่งเดือนหนึ่งจะมีเพียงวันเดียว ถือเป็นวันสำคัญ ที่ลูกหลานญาติจะต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ เพราะวันอื่นสัตว์นรกไม่ว่างเว้นจากทัณฑ์กรรม ยังรับบุญไม่ได้ แต่ในวันพระใหญ่นั้น การทัณฑ์กรรมในยมโลกจะหยุดลงชั่วคราว ทำให้บุญที่ทำไป ได้ช่องส่งผล ซึ่งเมื่อไปรวมกับบุญเก่าที่เคยทำมา จะช่วยให้สามารถหลุดพ้นจากขุมนรกในยมโลกได้ ซึ่งผลบุญที่ผู้ยังมีชีวิตอยู่อุทิศให้ผู้ล่วงลับนั้น จะนำไปสู่สุคติได้ตามกำลังบุญ^{๑๒}

๓) โครงสร้างการเขียน (หน้า ๙๐-๑๐๗)

ประเด็นที่ผู้เขียนเห็นต่าง ในเรื่องโครงสร้างในเนื้อหาการเขียน ที่ให้ข้อมูลที่อาจออกไปนอกประเด็นบ้าง เช่น เรื่องความเชื่อเรื่องภพชาติหลังความตาย ที่มีการเขียนขยายความออกไป จนอาจทำให้ผู้อ่านออกนอกประเด็นไปจากหัวข้อเรื่อง มีการนำคำในภาษาสิงหล ที่ไม่มีใช้ในภาษาบาลี ที่อาจไม่ตรงกับหัวข้อมากนัก มีการนำเนื้อหาที่มากเกินไป มาใส่ในย่อหน้าเดียวกัน ทำให้มีหลายประเด็นในย่อหน้าเดียวกัน ทำให้การอ่านขาดความเป็นเอกภาพ ควรแยกเนื้อหาในแต่ละประเด็น จึงทำให้เนื้อเรื่องทั้งหมดดึงความสนใจของผู้อ่านออกไปในประเด็นที่หลากหลายไปจากหัวข้อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านต้องหาจุดสรุปของของบทความต่อไป

๕. บทสรุป

ประเด็นที่เป็นจุดเด่นของเนื้อหาที่เห็นด้วย ผู้วิจารณ์เห็นด้วย สาเหตุที่ผู้วิจารณ์เห็นว่าบทความนี้มีความน่าสนใจ เนื่องจากบทความนี้กล่าวถึงตั้งแต่แนวคิดวิวัฒนาการตั้งแต่ยุคแรก ของพุทธกาลที่นำมาปฏิบัติ ในการให้ทานสมบัติ (dakkhiṇā) และ วิวัฒนาการช่วงที่สอง เป็นการทำให้ทานสมบัติ (Pattidāna) ซึ่งเป็นการอุทิศส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น ที่เป็นการการกระทำ ซึ่งสิ่งที่ดีที่ควรได้รับการสรรเสริญ (meritorious act) ให้แก่ทั้งผู้กำลังจะตาย (dying persons) และผู้ล่วงลับ (departed persons) และ แยกวิวัฒนาการช่วงที่สาม ว่าอยู่บนพื้นฐานแนวคิดในการโอนโมทนาส่วนบุญ (punyānumodanā) ซึ่งเป็นแนวคิดของการอุทิศส่วนบุญ (merit transference) ให้แก่ผู้อื่น การขึ้นขมยินดีในการให้ส่วนบุญของผู้อื่น และ การเป็นผู้รับส่วนบุญ นั้นด้วยจากการโอนโมทนาบุญ จนถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ของความเชื่อของคนในท้องถิ่นในเรื่องเหนือธรรมชาติ (supernatural beings) ซึ่งอาจอันตรายให้มาอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา และ ทำให้เกิดผลทั้งกับบุคคลในการทำให้

^{๑๒} การอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ. (๒ ตค.๒๕๖๓). แหล่งที่มา: www.kalayanamitra.org. [ออนไลน์]. [๑๗ มี.ค.๖๖].

จิตใจและการดำเนินชีวิตที่อยู่ในหลักธรรม และ ยังทำให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง อันยังประโยชน์ให้ตั้งแต่บุคคล สังคม ประเทศ และ สังคมโลกต่อไป ซึ่งยังประโยชน์มากและเป็นจุดแข็งของผลของการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลที่ได้โดยตรงกับผู้ให้ในทันที จึงเป็นแนวคิด การปฏิบัติ และ บทความที่น่าสนใจและมีประโยชน์และให้ความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ หลักธรรมคำสอนทางพุทธเถรวาทศรีลังกา รวมทั้งในเชิงสังคมและวัฒนธรรม

ประเด็นของเนื้อหาที่เป็นจุดต่าง แนวคิดในเรื่องการทำทักษิณาทานในวิวัฒนาการช่วงแรก ที่เน้นการให้ โดยที่มิได้กล่าวถึงเรื่องผลของการให้ ดังที่มักกล่าวถึงไว้ในหลักพระพุทธศาสนา ในบทนำ ที่มีการนำเรื่องที่มีได้เป็นใจความหลักขึ้นมากล่าวโดยเริ่มต้น ในส่วนของโครงสร้างในประเด็นเนื้อหา ที่ผู้เขียนให้ข้อมูลที่อาจออกไปนอกประเด็นบ้าง การใช้คำที่ผู้อ่านอาจไม่เข้าใจ มีเนื้อหาที่มากเกินไปในหนึ่งย่อหน้า ทำให้มีหลายประเด็น ไม่เป็นเอกภาพในเรื่องใจความหลักของแต่ละย่อหน้า เป็นการเขียนลักษณะที่เล่าเรื่องเชิงประวัติศาสตร์ของผู้เขียนที่เขียนขยายความตามที่คุณเขียนมีความรู้่ออกมากเกินไปในบางเรื่อง

๖. ประโยชน์ของงาน

ผู้เขียนพบว่า เรื่องการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลนี้ มีผลสะท้อนกลับมาในทางที่ดี เพราะเป็นการให้ทั้งความรู้ ประวัติ ความเป็นมาของการอุทิศส่วนกุศลของชาวพุทธศรีลังกา และ ที่สำคัญ การสะท้อนที่สำคัญในการฝังรากแนวคิดความเชื่อต่อความสัมพันธ์ของครอบครัว ที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในสังคมยุคใหม่ในปัจจุบันนี้ ที่เป็นครอบครัวลักษณะขยาย ได้กลับมารวมตัวกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดา หรือ สมาชิกในครอบครัวผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากปฏิบัติประจำปีแล้ว ยังได้นำการปฏิบัตินี้ไปทำในพิธีต่างๆ เพื่อรำลึกถึงผู้ล่วงลับอีกด้วย ซึ่งคล้ายกับประเพณีในวัฒนธรรมไทยพุทธเช่นกัน

๗. บทสรุป

บทความเรื่อง “Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and Its Role in Sri Lanka Buddhist Culture” หรือ “วิวัฒนาการของแนวคิดพุทธเถรวาทในการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้วายชนม์ และบทบาทของวิวัฒนาการในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกา” ของ Soorakkulame Pamaratana, University of Pittsburgh เป็นงานบทความที่เขียนขึ้นที่มีรูปแบบหรือโครงสร้างของบทความงานวิจัยเชิงเอกสารทางประวัติศาสตร์ สำหรับผู้วิจารณ์ที่ได้อ่าน เห็นว่ามีโครงสร้างบทความวิจัยเห็นว่ามีเนื้อหาที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีในบางส่วนที่มีข้อมูลขยายความมากเกินไป และยังผลมีความเชื่อมโยงไปยังประโยชน์ต่อประเพณีวัฒนธรรมชาวพุทธศรีลังกาที่เกิดผลเป็นรูปธรรมรำลึกถึงและอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ อันนับเป็นคุณลักษณะการกตัญญูตา ที่บุคคลสามารถนำคุณลักษณะที่ได้รับการสร้างเสริมจากการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีตามหลักพุทธศาสนา นี้ ไปใช้ในการ

ยึดเหนี่ยวจิตใจ และ ในการดำเนินชีวิตอันดี อันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสถาบันครอบครัว สังคม และ ประเทศชาติโดยรวม

ฉะนั้น บทความ “Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and Its Role in Sri Lanka Buddhist Culture” หรือ “วิวัฒนาการของแนวคิดพุทธเถรวาทในการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้วายชนม์ และบทบาทของวิวัฒนาการในวัฒนธรรมพุทธศรีลังกา” ”จึงเป็นบทความที่มีเนื้อหาครบถ้วนในเชิงการวิวัฒนาการของการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลในเชิงประวัติศาสตร์ตามประเด็นของหัวเรื่อง แม้โครงเรื่องของการเขียนอาจมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อแต่เพิ่มเติมออกไปมากเกินไปบ้างก็ตาม

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๓๙ ข้อ หน้า ๒๘๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๗.

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ (๒๔ ม.ค.๖๕). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://pantip.com/> [๑๗ มี.ค.๖๖]

การอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ. (๒ ต.ค.๒๕๖๓). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.kalayanamitra.org. [๑๗ มี.ค.๖๖]

ธรรมะไทย www.dhammadic.org, buddhistic > fish166. [ออนไลน์]. [๑๗ มี.ค.๖๖].

Pemaratana, Soorakkulame. 2013. Evolution of the Theravada Buddhist Idea of ‘Merit Transference’ to the Dead, and its Role in Sri Lankan Buddhist Culture. Buddhist Studies Review ISSN (online) 1747-9681, doi:1-1558/bsrv.v30i.89.

